

Rok 2020 pod znakiem pandemii

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku na rok 2020/21

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

W styczniu tradycyjnie zapytaliśmy Polaków w pytaniu otwartym – czyli takim, w którym respondenci sami formułują odpowiedzi – o najważniejsze, ich zdaniem, wydarzenie 2020 roku¹. Prosiłiśmy o wymienienie takiego zdarzenia, które było najważniejsze dla Polski, oraz takiego, które – według nich – było najgłośniejsze w skali międzynarodowej.

Rok temu, jeśli chodzi o sprawy krajowe, wybory Polaków w tej kwestii zdominowały różne typy demokratycznych głosowań. Za najważniejsze wydarzenie w kraju, które miało miejsce w 2019 roku, badani uznali przede wszystkim wybory parlamentarne, ale także – choć dużo rzadziej – mające miejsce w tym samym roku wybory do Parlamentu Europejskiego. W sumie blisko jedna czwarta dorosłych Polaków była zdania, że wybory politycznych reprezentantów do krajowych i europejskich organów przedstawicielskich były w roku 2019 najistotniejsze. Z kolei dwa lata wcześniej respondenci za najważniejszą sprawę, która wydarzyła się w Polsce w 2018 roku, uznali obchody stulecia odzyskania niepodległości.

Rok 2020 zarówno w skali międzynarodowej, jak i krajowej zdecydowanie zdominowała pandemia koronawirusa. Światowa epidemia przeorała prawie wszystkie dziedziny życia społecznego, gospodarczego, politycznego i kulturalnego, sprawiając, że niemal nic nie jest już takie samo, jak przed nią. W wymiarze wydarzeń krajowych prawie dwie piąte dorosłych Polaków (37,6%) wskazało epidemię koronawirusa jako najważniejsze wydarzenie 2020 roku. „Cieniem” epidemii, wskazywanym przez dalsze 1,8% Polaków, była kwestia jej gospodarczych skutków. Badani mówili o zamrożeniu gospodarki, kłopotach gospodarczych, spadku koniunktury, wspomniano o likwidacji miejsc pracy, utracie pracy przez wielu Polaków, bankructwach przedsiębiorców w niektórych branżach, a także wzroście zadłużenia Polski, wspomniano również o strajkach przedsiębiorców.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (368) przeprowadzono w ramach procedury mixed-mode na reprezentatywnej imiennej próbie pełnoletnich mieszkańców Polski, wylosowanej z rejestru PESEL.

Każdy respondent wybierał samodzielnie jedną z metod:

- wywiad bezpośredni z udziałem ankietera (metoda CAPI),
- wywiad telefoniczny po skontaktowaniu się z ankieterem CBOS (CATI) – dane kontaktowe respondent otrzymywał w liście zapowiednim od CBOS,
- samodzielne wypełnienie ankiety internetowej, do której dostęp był możliwy na podstawie loginu i hasła przekazanego respondentowi w liście zapowiednim od CBOS.

We wszystkich trzech przypadkach ankietę miała taki sam zestaw pytań oraz strukturę. Badanie zrealizowano w dniach od 4 do 14 stycznia 2021 roku na próbie liczącej 1150 osób (w tym: 44,1% metodą CAPI, 42,8% – CATI i 13,1% – CAWI).

CBOS realizuje badania statutowe w ramach opisanej wyżej procedury od maja 2020 roku, w każdym przypadku podając proporcję wywiadów bezpośrednich, telefonicznych i internetowych.

Na drugim miejscu znalazły się wybory prezydenckie wskazane przez 18,4% respondentów (wybór Dudy; wybór PiS), opisywane również za pomocą skutków politycznych jako *kontynuacja rządów PiS; wzmocnienie pozycji PiS; wzmocnienie Kaczyńskiego*. Mówiono także o sukcesie frekwencyjnym w wyborach oraz o przegranej Rafała Trzaskowskiego. W tym miejscu trzeba dodać, że jako wydarzenie roku wskazywane były również, choć rzadko, ostatecznie nieprzeprowadzone wybory prezydenckie w terminie majowym (0,8%).

CBOS

Które z wydarzeń minionego 2020 roku, można, Pana(i) zdaniem, uznać za najważniejsze dla Polski?

Pandemia, epidemia, COVID-19, koronawirus, lockdown, zaraza, walka z chorobą, szczepionki, dostęp do szczepionek itp.	37,6%
Wybory prezydenckie, wybór Dudy, wybór PiS, frekwencja w wyborach, przegrana Trzaskowskiego, wzmocnienie pozycji PiS, Kaczyńskiego, Kontynuacja rządów PiS	18,4%
Strajki (strajk) kobiet, młodzieży; łamanie praw kobiet, aborcja, „Wyrok” Trybunału Konstytucyjnego w sprawie aborcji eugenicznej, protesty, pałowanie kobiet. Także: pojawienie się nowych ruchów, przebudzenie młodzieży	7,5%
Wszystko, co dotyczy uchwalenie budżetu UE na kolejne lata, a także pieniędzy na walkę ze skutkami pandemii; sprzeciw wobec Unii, udane negocjacje, pieniądze z UE, niezawetowanie budżetu	2%
Wszystko, co dotyczy stosunków z USA, przegrana Trumpa, zniesienie wiz, zwiększenie kontyngentu amerykańskich żołnierzy w Polsce, zakup samolotów F-16, wybór Bidena	2%
Zamrożenie gospodarki, kłopoty gospodarcze, spadek koniunktury, bankructwa przedsiębiorców, utrata pracy przez Polaków, wzrost zadłużenia Polski, strajk przedsiębiorców, strajk rolników, zniszczenie gospodarki	1,8%
Różne sukcesy rządzących: gospodarka na plus, dobra organizacja polityki zdrowotnej, dobry minister zdrowia. Opanowano pandemię, nie dopuszczono do zapaści gospodarczej, sądy lepiej działają, odzyskanie niepodległości	1,7%
Finansowe transfery społeczne: dodatkowe renty, emerytury, 13 emerytura, zasiłki, 500+. Także: dbają o dzieci	1,3%
Wydarzenia sportowe: złota piłka Lewandowskiego, sukces Igi Świątek, zwycięstwa skoczków narciarskich, mistrzostwa w lekkiej atletyce	1,2%
Wybory, których nie było, nieodbyte, nieudane wybory. Także: afery, fikcyjne respiratory	0,8%
Inne negatywne opinie o rządzących: nieudolna polityka zdrowotna, w sensie negatywnym dalsze rządy PiS i koalicjantów, PiS traci poparcie wśród obywateli	0,7%
Wydarzenia religijne: utrzymanie chrześcijaństwa, beatyfikacja Wyszyńskiego, 100 rocznica urodzin Jana Pawła II, walka z Kościołem	0,5%
Postępująca degradacja praworządności, łamanie Konstytucji, upolitycznienie środków przekazu, zawłaszczenie TVP przez PiS, przejęcie przez PiS Trybunału Konstytucyjnego	0,5%
Inwestycje rządowe: przekop Mierzei Wiślanej, budowa infrastruktury kolejowej	0,3%
Pogarszająca się pozycja (wizerunek) Polski w UE, awantura z UE	0,3%
Inne kwestie: walka Konfederacji o lepszą przyszłość, wypadki samochodowe, koniec roku	0,9%
Nie było takiego, żadne	5,5%
Odmowa odpowiedzi	0,2%
Nie wiem, nie pamiętam	23%

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli wymienić kilka wydarzeń

Trzecim wydarzeniem 2020 roku spośród wskazywanych przez Polaków najczęściej były protesty i strajki związane z orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego oraz zmianą prawa o dopuszczalności aborcji, zwane najczęściej strajkiem kobiet (7,5%). W wymiarze krytyki obecnej władzy mieszczą się

także jeszcze inne, przywoływane jednak dużo rzadziej, kwestie. W kontekście wydarzenia roku mówiono o postępującym łamaniu praworządności, łamaniu Konstytucji, upolitycznieniu środków przekazu, zawłaszczeniu TVP przez PiS, czy przejęciu przez PiS Trybunału Konstytucyjnego (0,5%). Wspominano także o pogarszającym się wizerunku i pozycji Polski w UE (0,3%). Pojawiały się różne inne negatywnie oceniane kwestie dotyczące aktualnie rządzących, m.in. negatywnie oceniana polityka zdrowotna (*nieudolna polityka zdrowotna* – 0,7%).

W kraju nie brakowało też innych wydarzeń, które Polacy uznali za ważne. Dwóch na stu badanych za wydarzenie roku uznało uchwalenie budżetu Unii Europejskiej na najbliższe lata, w tym funduszy na walkę ze skutkami epidemii koronawirusa. Trzeba zaznaczyć, że wskazania dotyczące tego wydarzenia miały zróżnicowaną formę, od podkreślania przede wszystkim wymiaru samodzielności – „postawienia się” Unii, zagrożenia wetem przez polski rząd (*sprzeciw wobec Unii*), przez interpretacje jednoznacznie wskazujące na sukces rządowych negocjatorów (*udane negocjacje; pieniądze dla Polski*), po ulgę związaną z tym, że groźba weta nie została spełniona (*niezawetowanie budżetu*).

Również 2% badanych za ważne w roku 2020 uznało rozmaite aspekty stosunków polsko-amerykańskich, ich poprawę czy też umocnienie. Mówiono o zniesieniu wiz dla Polaków przy turystycznych podróżach do USA, o zwiększeniu kontyngentu amerykańskich żołnierzy w Polsce, zakupie samolotów F-16, konstatacjom wyborczą przegraną prezydenta Donalda Trumpa i zwycięstwo kandydata Demokratów Joe Bidena.

Zbliżony odsetek ankietowanych (1,7%) wskazywał na rozmaite wydarzenia lub przytaczał opinie świadczące o sukcesach obecnych władz na różnych polach. Mówiono ogólnie o sytuacji gospodarczej (*gospodarka na plus; opanowano pandemię, nie dopuszczono do zapaści gospodarczej*), wyrażano zadowolenie z funkcjonowania w dobie pandemii służby zdrowia (*dobra organizacja polityki zdrowotnej; dobry minister zdrowia*), w pozytywnym kontekście mówiono nawet o sądownictwie (*sądy lepiej działają*). Dalsze 1,3% badanych mówiło o transferach socjalnych, pieniądzach wypłacanych na dodatkowe renty, emerytury, 13 emeryturę, zasiłki czy program 500+. Jako ważne zdarzenia przywoływano jeszcze inwestycje prowadzone przez obecny rząd: przekop Mierzei Wiślanej czy budowę infrastruktury kolejowej (0,3%).

Polacy na forum krajowym odnotowali także rozmaite wydarzenia o charakterze sportowym: wyróżnienia i nagrody dla Roberta Lewandowskiego, sukces Igi Świątek w Paryżu czy zwycięstwa polskich skoczków narciarskich (1,2%).

Niektórzy badani przywoływali jeszcze wydarzenia czy kwestie o charakterze religijnych, takie jak beatyfikacja kardynała Wyszyńskiego, 100 rocznica urodzin papieża Jana Pawła II, mówiono ogólnie o aspektach społeczno-politycznych religii – *utrzymanie chrześcijaństwa; walka z Kościołem* (0,5%).

Rok 2020 przejdzie do annałów jako rok pandemii, rok jednoznacznie i jednomyślnie kojarzony z falą zachorowań na COVID-19. Wyraźnie mniej osób niż w ubiegłych latach odpowiedziało na pytanie o wydarzenie roku – „nie wiem”, czyli nie znalazło w swej pamięci żadnego wydarzenia, które miało miejsce w mijającym roku, o którym można by powiedzieć, że było dla Polski najważniejsze. W odniesieniu do 2020 roku żadnego takiego wydarzenia nie umiała wymienić niespełna jedna

czwarta badanych (23%), podczas gdy w poprzednich dwóch latach odsetek ten sięgał prawie dwóch piątych ogółu wskazań (w odniesieniu do 2019 – 38,4%). Natomiast praktycznie nie zmieniła się liczba ankietowanych uznających, że z ich punktu widzenia w mijającym roku w kraju nic ważnego nie zaszło. Obecnie odpowiedzi: „Nie było takiego, żadne” udzieliło 5,5% respondentów, podczas gdy w ubiegłym roku było to 6,9%, zaś w 2018 – 5% badanych.

W jeszcze większym stopniu pandemia jest postrzegana jako wydarzenie roku 2020 w skali światowej. W styczniu tylko 23,1% respondentów nie umiało wskazać żadnego wydarzenia na świecie, które byłoby ważne w 2020 roku, podczas gdy w odniesieniu do 2019 roku tego rodzaju odpowiedzi było aż ponad trzy piąte (60,2%).

Więcej niż połowa ankietowanych uznała pandemię koronawirusa za najważniejsze wydarzenie 2020 roku w skali światowej (50,2%). Ponadto co jedenasty z badanych za najistotniejsze uznał wynalezienie oraz uruchomienie produkcji szczepionek na koronawirusa (9,4%). Z ważnych wydarzeń międzynarodowych ubiegłego roku dla Polaków liczyły się jeszcze wybory prezydenckie w Stanach Zjednoczonych (10,6%) oraz różne inne kwestie dotyczące tego kraju (0,7%).

CBOS

Które z wydarzeń minionego 2020 roku, można, Pana(i) zdaniem, uznać za najważniejsze dla świata?

Pandemia, epidemia, COVID-19, koronawirus, lockdown, zaraza itp.	50,2%
Wybory prezydenckie w Stanach Zjednoczonych, wybór Bidena, przegrana Trumpa, wybór kobiety na wiceprezydenta, Ameryka	10,6%
Wynalezienie szczepionki na COVID-19, uruchomienie produkcji szczepionki, prace na szczepionką, walka z koronawirusem	9,4%
Konflikty na świecie, wybory na Białorusi, protesty na Białorusi, łamanie praw człowieka, Ukraina, sprawa Nawalnego, kryzys uchodźczy	1,3%
Brexit, wyjście Wielkiej Brytanii z UE	1,0%
Wojska USA w Polsce, współpraca (ogólnie), współpraca militarna, zniesienie wiz	0,9%
Podpisanie budżetu UE, fundusze dla Polski i Węgier, bycie w UE	0,9%
Inne dotyczące USA: atak na Kapitol, Senat, wstrzymanie/sankcje na rurociąg Nord Stream 2	0,7%
Aborcja na życzenia w Argentynie, strajk kobiet, protesty, aborcja	0,6%
Wydarzenia sportowe, złota piłka Lewandowskiego, sukces Igi Świątek	0,3%
Ocieplenie klimatu, zmiany klimatyczne	0,3%
Wydarzenia naukowe, test rakiety Starship SpaceX, rakiety Muska	0,1%
Nie było takiego	2,0%
Nie wiem, nie pamiętam	23,1%
Odmowa odpowiedzi	0,2%

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli wymienić kilka wydarzeń

Pozostałe wydarzenia miały już dużo mniejsze znaczenie i wymieniane były przez zdecydowanie mniej liczne grupy badanych. Nieco więcej niż jeden na stu respondentów (1,3%) mówił o konfliktach mających miejsce na świecie w ubiegłym roku. Najczęściej wspomniano o protestach na Białorusi związanych ze sfałszowanymi wyborami prezydenckimi, a także o ciągle trwającym konflikcie na Ukrainie. Wspominano również o sprawie otrucia opozycjonisty Aleksieja Nawalnego w Rosji. Co setny respondent (1%) wskazał Brexit, czyli wyjście Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej, jako najważniejsze wydarzenie 2020 roku. Polacy mówili także o międzynarodowych aspektach stosunków polsko-amerykańskich, czyli o zwiększeniu obecności wojsk amerykańskich w Polsce i zniesieniu wiz, oraz o sprawach związanych z UE – uchwaleniu budżetu UE na najbliższe lata czy w ogóle obecności Polski w UE (po 0,9% wskazań). Wśród ważnych wydarzeń międzynarodowych wymieniano jeszcze kwestie związane z prawem do przerywania ciąży, w tym zmianę prawa w tym zakresie w Argentynie (0,6%). Badani już tylko sporadycznie w kontekście wydarzenia roku przywoływali międzynarodowe wydarzenia sportowe, w których sukcesy odnosili polscy sportowcy, przypominali o groźnych zmianach klimatycznych (po 0,3%), a także wymieniali rozmaite osiągnięcia naukowe, w tym wystrzelenie rakiety Elona Muska (0,1%).

Opracował

Krzysztof Pankowski